

Tishenko Olga, Grinchenko Olga. The Problem of Signs in Poetic Speech of XX Century. The development of theoretical foundations of the theory of characters states that the signed perception of objects, animate and inanimate beings, all phenomena of reality is natural for a person of any age and gender. Following the reflection about symbolic signification, the perception was conditionally divided into consciousness and unconsciousness. Unconsciousness perception of something as a sign is not the reason to disclaim the phenomena of semiotic representation of reality in the human brain. Written language as a method of fix the thoughts occurred at the stage of «Homo sapiens» formation, is evidently expressed and perceived signification of the idea and the impression from seen and outlived. Signed mentality is a common practice since ancient times till nowadays. The theoretical works of scientists give reason to believe that manipulation (use) of signs, as the perceived representant senses, is more inherent for poetic speech than for usual. The origin of the sign language is closely related to a native speech of particular ethnic group, containing the spirit of the people as a nation, it suggests also the idea that the lingual sign, from the particular research standpoint, is a way to recognize an ethnic accessories of the author and his works, the method of identification and definition of the ethno-national resemblance.

Key words: sign language, metaphorical language, poetics, identification, sign-symbols, semiotics.

Стаття надійшла до редколегії
28.10.2015 р.

УДК 821.161.2-1(092)

Тетяна Урись

Філософсько-психологічне підґрунтя національної самоідентифікації ліричного героя в сучасній українській поезії (на матеріалі творчості Івана Андрусяка)

Іван Андрусяк створює нову оригінальну за змістом та формою, але національно закорінену лірику. Національна самоідентифікація має свою філософсько-психологічну основу. Ліричний герой І. Андрусяка визначає себе у світі, позиціонує як українець, якому не байдужа доля його України, і кожна його збірка є підтвердженням цьому.

Ключові слова: ліричний герой, ідентичність, національна самоідентифікація, Іван Андрусяк.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасне мистецтво абсолютно звільнилося від будь-яких рамок та умовностей, що пов'язано зі змінами суспільних формацій та світоглядних парадигм. Від звичної традиційності та всіляких стереотипів намагаються відійти й сучасні українські поети, зокрема один із відомих в Україні – Іван Андрусяк, який, звертаючись до нових і вічних мотивів та образів, залучаючи різноманітні поетикальні засоби, створює оригінальну за змістом та формою, дещо незвичну для любителів класики, але національно закорінену лірику.

Національна самоідентифікація, як і будь-який інший процес, пов'язаний із людиною, має свою філософсько-психологічну основу. Філософська основа зумовлена світоглядом, місцем народження, релігією, культурою автора, вибором ціннісних орієнтирів, співвідношенням суспільних та особистих цінностей, а психологічна – внутрішніми психологічними процесами, своєрідністю реакцій на зовнішні події як подразники, психологічними особливостями, темпераментом, характером автора тощо.

Формою вираження авторської свідомості, що найповніше розкриває світогляд митця, є ліричний герой. Особливості його реалізації в поетичному тексті, його риси характеру, ставлення до навкілля тощо дають змогу розкрити й світ митця.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Творчістю Івана Андрусяка цікавилися Роман Кухарук, Аделя Григоров, Юлія Логвиненко, Ірина Цапліна, Марина Перегінська, Іван Бойчук, Надія Сварич та ін. Частина з них намагалися дослідити авторську свідомість та особливості її форми її вираження в ліриці митця. Проте проблема реалізації національної самоідентифікації через образ ліричного героя як основного вияву авторської свідомості й, зокрема, його філософсько-психологічної основи ще не була розглянута. Тож **мета**

статті – розкрити філософсько-психологічне підґрунтя національної самоідентифікації ліричного героя Івана Андрусяка.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Національна самоідентифікація є складовою частиною процесу формування самовизначеності особистості в соціумі й пов'язана з формуванням суспільних відносин особистості в структурі нації, із якою вона себе ототожнює. У процесі розвитку особистості відбувається становлення культурних, моральних і ціннісних орієнтацій, ідеалів та норм поведінки, характерних для менталітету цієї нації. Певні якісні й кількісні зміни проявляються на рівні самосвідомості особистості та реалізуються через процес самоутвердження особистості як носія відповідної культури. Стефанія Андрусів окреслює цей процес так: «Процес національної самоідентифікації так само космогонічний за своїм характером: у момент самоосмислення... відбувається відновлення національного образу світу...» [1, с. 34]. Отже, поняття «національна самоідентифікація» визначаємо як процес свідомо-підсвідомого ототожнення особистості зі своєю нацією, процес самоутвердження особистості як носія відповідної культури, усвідомлення власної причетності до певної нації та її системи цінностей (мови, етичних норм, культурної спадщини тощо).

Оскільки національна ідентичність є складовою частиною концепції особистості, то правомірно говорити про особливості її формування в ліричного героя, а отже, і про вираження його національної самоідентифікації текстуально.

Важливими джерелами національної ідентичності є глибина людської свідомості, історична пам'ять та ментальність народу, що закладена в його фольклорі та класичній літературі. А творчість будь-якого митця, як відомо, так чи інакше є вираженням його світогляду, його філософії життя.

Дослідження національної ідентичності передбачає й вивчення часу, місця, побутових та історико-культурних особливостей регіону, із яким пов'язана особа. Тому зазначимо, що Іван Андрусяк народився 1968 року в сільській місцевості Івано-Франківської області й увійшов у літературу на початку 1990-х як учасник літературного угруповання «Нова дегенерація», тож і відносять його до покоління дев'ятидесятників. Він є автором поетичних збірок «Депресивний синдром» (1992), «Отруєння голосом» (1996), «Шарга» (1999), «Повернення в Галапагос» (2001), «Сад перелітний» (2001), «Дерева і води» (2002), «Часниковий сік» (2004), «Храбуст» (2006), «Писати мислите» (2008), «Неможливості мови» (2011) та «Книга трав, дерев і птахів» (2013).

Роман Кухарук відзначив, що в Івана Андрусяка «стихія українська, безкомпромісна, сильна і владна» [12]. Його поезія зорієнтована на самозаглибленість та усвідомлення свого існування в культурній ситуації України. Вона чиста, безпосередня, з одухотвореною природою, персоніфікованими деревами та рослинами. Його ліричний суб'єкт із таким трепетом розповідає, як «прокидається зерно в колоску // розмілиле на сонці», як ці зерна «всі ворущаються», «усміхаються», а, досягнувши, звучать як музика – «трісь-трісь-трісь» [6, с. 21].

Аделя Григоруk відзначає лірику І. Андрусяка як «своєрідну міфологізацію світу на християнсько-національній основі та символіці, що сягає найглибших пластів етносвідомості» [8, с. 124].

Юлія Логвиненко вважає його поетом української ментальності, бо «тематично і психоемотивно його твори народжені з хронічного для української ментальності конфлікту народнописаного, міфологічного начала незіпсутої цивілізацією душі з цинізмом навколишньої дійсності» [13, с. 54].

Тексти І. Андрусяка, як і більшості сучасних поетів, не можна трактувати буквально. Це поезія здебільшого контекстуальна, насичена символами, образами, міфами, алюзіями, ремінісценціями, що ускладнює її декодування. Серед особливостей поетичної творчості І. Андрусяка критики відзначають символічну метафорику з використанням діалектів, фрагментарність, колажність, сюрреалістичне зміщення площин, карнавалізацію абсурду, герметичну образність й інтравертність письма, та, попри все це, у ній виявляємо модус національної ідентичності. Під шаром закодованої лексики захована суть українця, що живе в реальному світі, інколи тікаючи в минуле та завжди мріючи про щасливе майбутнє.

Більшість поезій І. Андрусяка мають свою передісторію, про яку ми дізнаємося чи то з присвяти, чи то з епіграфа. Ліричний герой, ніби осмислюючи ці події, дає їм власну оцінку, перефразовує та пов'язує з українською сучасністю, подекуди нарікаючи на українську ментальність, на історично складені комплекси, подекуди на небажання докласти певних зусиль, щоб змінити ситуацію. Тож у його поезіях перед нами постає національний образ українського світу.

Ірина Цапліна бачить в І. Андрусяка ліричного героя-споглядача, внутрішній світ якого ми досягаємо не безпосередньо, а через відсторонені висловлювання про зовнішню дійсність [20]. А Марина Перегінська

вважає, що в його ліриці (зокрема в зб. «Часниковий сік») узагалі немає оповідача через те, що его самого автора занадто сильне. І його лірика – це своєрідна проекція погляду на світ крізь себе [15].

Дослідники творчості Івана Андрусика помічають у ній певну еволюцію, зокрема Іван Бойчук зазначає, що в ранній творчості І. Андрусика (зб. «Депресивний синдром») простежуються два вектори: неоромантичний і постмодерністський, до того ж останній, на його думку, є скоріше даниною часу й виявом певного епатажу, проте згодом, у наступних збірках, автор використовував його як творчий метод уже свідомо (зб. «Отруєння голосом», «Повернення в Галапагос» та «Часниковий сік») [7, с. 112].

«Депресивний синдром» (1992) – перша збірка І. Андрусика, що була написана під впливом суспільно-політичних змін початку 90-х років ХХ ст. Саме тут з'являються образи-символи, які, на думку Надії Сварич, відтворюють «безмежну гнітючу тугу ліричного героя, його великий душевний біль, відчай і депресію», передають «втрату віри в ілюзорні цінності, в ідею позитивних перетворень у суспільстві та в людей, які не здатні на сміливі вчинки та зміну своїх поглядів». Ліричний герой збірки живе у ворожому й безрадісному світі, проте й до минулого з його ідеологією, політичною заангажованістю та відсутністю свободи самовираження не бажає повертатися [17, с. 150].

У цій збірці ліричний герой переживає й одну з найглобальніших філософських проблем людства – духовний занепад особистості й суспільства загалом («живемо під чортом неначе під богом»), які зав'язли в сірій буденщині. Надія Сварич, досліджуючи символіку художніх образів, пояснює, що, метафорично використовуючи образи «пут» і «петлі», поет на рівні підтексту вказує на те, що більшість людей не може протистояти цим «путам», тобто тим дрібницям життя й пристрастям, які заважають духовному зростанню та нищать людські душі. Люди так звикли до своїх «пут», що сприймають їх як частинку самих себе [17, с. 150]. Тут образ «пут» символізує не так фізичне, як духовне зубожіння суспільства, де «вправно жонглюєм словами // в яких від глибин від прасуті святого // немає ні грама» [2, с. 23]. Суспільство так звикло до цих пут, що навіть якщо хтось і намагається розірвати чи розбити їх, «той бачиться дивним», що, зі свого боку, дуже гнітить ліричного героя.

У вірші «Геометричне» автор, метафорично переосмислюючи геометричну символіку, передає власне ставлення до подій становлення України як суверенної соборної держави [17, с. 151].

Навколишній світ не існує поза свідомістю ліричного суб'єкта, що є однією з характерних особливостей творчості І. Андрусика. Відповідно до психічного стану навколишня дійсність уповні відповідає його настроєві.

«Повернення в Галапагос» (2001) – збірка, у якій переважає тема впливу суспільства на ліричного героя та його ставлення до соціального контексту. Ліричне «я» поета страждає від цивілізаційного перевантаження, навколишньої здеградованої реальності. Він сумує за первинним існуванням людини, гармонійним, природним, органічним життям.

Збірку «Дерева і води» розглянула у своїй статті Юлія Логвиненко. Вона наголошувала, що збірка «більше нагадує філософствування» про сучасну нам реальність, «про нас, минулих, – в нас, сучасних» [13, с. 55].

Погоджуємося з думкою Галини Ткачук, яка вказує на інтелектуальну заглибленість збірки «Писати мисліте», оскільки її аналіз слід починати з рошифрування самої назви, яку Ганна Гриценко пояснює так: «...будучи схожим на дієслово наказового способу, іменник “мисліте” немовби підштовхує читача до роботи над розумінням того написаного, що він тримає в руках. А поезія Андрусика і справді примушує замислитися» [9]. Тут розміщено портрети діячів української та світової культури, вірші-рефлексії над творами мистецтва – «Катерина Білокур. Автопортрет», «закотившись за хмару...» (присвячена Ігореві Оржицькому), «миготливі улуси – випасені луги...» (з епіграфом з історично-документального публіцистичного дослідження Володимира Белінського «Країна Моксель»), «так починається аполлінер...», «Письмо Франкови», «Пошевченкове», «усе починається мовби випадково...» (присвячений Гурамові Петріашвілі) та ін. Початком для його віршів може стати й щоденник Марка Черемшини, і монографія харківського літературознавця-латиноамериканіста Ігоря Оржицького, і книга «Країна Моксель» Володимира Белінського. Дослідниця зазначає, що автор, «висвітливши з унікального культурного простору одне явище, деталь чи ознаку, дає їй у поезії ще один виразний «портрет». Проте, як зауважує критик, за цим «вгадуються типологічно подібні явища з українського культурного контексту». Так, на тлі «закордонних» паралелей рідний простір постає перед читачем зовсім по-новому [19].

Одна з поезій збірки присвячена відомому грузинському поетові та казкареві Гурамові Петріашвілі. У творі міститься ремінісценція на його казку «Бегемот та сон». Площини реальності й сну, як і в казці, дещо зміщені, проте автор чітко дає зрозуміти, що дія, про яку він говорить, відбувається «не уві сні...не зовсім

уві сні...». Фантастичну пригоду з казки – бегемот навчився літати – автор перетворив на цілком серйозний твір, де до народу ліричний герой звертається із закликком: *«народе! бегемот почав літати!»*. І мимоволі напрошується питання: «А ти?». Тут порушуються проблема віри (віри в самого себе, у свої сили) та бажання змінити себе (бегемот повірив голосу, що шепотів йому, наважився на неможливе, зробив «крок уперед» і його сон здійснився), яких у народу немає. Про це й ідеться в останніх рядках поезії:

– Іване, чи народ почав літати?
– Гураме, чи народ почав літати?
та ні – літає тільки бегемот... [5, с. 50].

У збірці «Писати мисліте» знаходимо пряме звернення ліричного героя до Івана Франка (поезія «Письмо Франкови»), де він роздумує над *«нашим мнєким письмацтвом»*, тобто над сучасною українською літературою:

*темінь, скупа як сарака, крильми тріпоче –
днинськи на цілім світі шарада свище
попелом куждебелит, харкає в очі* [5, с. 59].

Містяться в збірці й алюзії та ремінісценції на твори Тараса Шевченка. Так, у циклі «Українські поети» порушено одвічну проблему взаємин митця та влади. Із сарказмом поет говорить про загал письменників, які пристосувалися до влади й не бажать нічого змінювати... В образі лісу постає безликий, скорений натовп, позбавлений індивідуальності та власної волі... [17, с. 151].

Ліричний герой розкриває свої переживання через природу, яка в І. Андрусюка не є статичною: вона мінлива, рухлива й жива. Проте, живучи в соціумі, людина не може відмежуватися від усіх соціально-громадських рефлексій. Однією з особливостей творчості митця є те, що в нього дуєт «природа – людина» звучить у поезії надзвичайно органічно. Ю. Логвиненко зазначає: «Український постмодерний ліричний герой, переживши складні ситуації на життєвому шляху, усвідомлюючи, що від Бога розбещеному суспільству допомоги чекати не варто, відчуваючи суспільну кризу, прагне самовідродитися й добре усвідомлює, що має один вихід – зріднитися з природою, ототожнити себе з нею, як це робили предки» [14, с. 62].

«Трави, дерева і птахи» – збірка, що поєднує в собі п'ять основних пластів життя та всього світу: людина-трави-дерева-птахи-Бог, між якими мандрує ліричний герой, шукаючи себе у світі, у самому собі, шукаючи дорогу до Бога, правди, чистоти душі, споглядаючи світ і намагаючись досягнути такий незвіданий сенс цього життя. А надзвичайна увага до деталей указує на сакралізацію української природи ліричним «я», що намагається осмислити гострі проблеми сучасності через антропоморфізовані образи рослин.

У поезії І. Андрусюка відбито суто християнське світосприйняття автора, український світ пронизаний надзвичайно сильною, не завжди ніжною, проте непідробною любов'ю до своєї Батьківщини, її народу, території, природи тощо. А ліричний герой у хаосі цього світу не розучився цінувати живу природність та душевну рівновагу, прагне досягнути гармонії з природою, знайти відповіді на одвічні питання, що турбують людство.

Ліричний герой тікає від соціуму в природу, але не може від нього втекти, тому дерева, птахи, рослини, дощ, вітер та сонце одухотворені. Вони допомагають глибше розкрити настрій та стан його душі.

У поезії «Пижмо» згадується стародавнє скіфське «місто сонця» – Гелон, яке описував у своїй праці ще Геродот. Ліричний герой в унісон із деякими істориками твердить, що це місто лежало на території сучасної України, на місці нинішніх сіл Більська Полтавської області та частково Куземина Сумської області. Тут уведено типові українські образи *«верб гортанних кістяків»*, *«ластівки, що скидає тіль червону на скороспілу потоку ріки»*, жита, яке бачиш, проїжджаючи українські села, образ раю, що ще *«не переройвся»*, тому *«колись нас дочекається гелон»* і таку *«гірку»* для України свободу [6, с. 38].

У творчості І. Андрусюка простежується мотив світоспоглядання, досягнення сенсу життя. Ліричний герой шукає місця у світі, де живуть *«одержимі та відважні // не схолили ще каліки»* [4, с. 5]. Він розуміє, що такий світ приречений: *«згорнувшись кошєням малє і холоне // цей синій як туман передостанній світ»* [4, с. 14]. Відчувається певний трагізм у цьому безпросвітному й безнадійному оточенні ліричного суб'єкта [4, с. 54], що був характерний для «Депресивного синдрому» і трапляється ще подекуди і в більш пізніх збірках.

Олег Соловей відзначає ще одну особливість нашого ліричного суб'єкта, вважаючи, що той осмислює світ через образи трав, дерев, птахів і розуміє, що все в ньому міцно пов'язане Господнім задумом [18, с. 103].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, ліричний герой Івана Андрусяка визначає себе у світі, позиціонує як українець. Йому не байдужа доля України, а тому він або ж через прямі звертання чи навіть заклики до неї, або ж через опосередковані (зокрема, звертаючись до різних українських і не тільки письменників, художників, етнографів, філософів, істориків та ін.), намагається достукатися до народу, щоб урешті зрушити з місця, вибратися з «депресивного синдрому» й почати розвиватися, бо ж країна є перспективною та багатою, у чому неодноразово переконає читачів автор, демонструючи її природні багатства.

Джерела та література

1. Андрусів С. М. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст. : [монографія] / С. Андрусів. – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2000 ; Тернопіль : Джура, 2000. – 340 с.
2. Андрусак І. Депресивний синдром / Іван Андрусак. – Івано-Франківськ : Перевал, 1992.
3. Андрусак І. Неможливості мови : вірші й переклади / І. М. Андрусак ; худож. М. Рудська. – К. : Ярославів Вал, 2011. – 152 с. – (Сучасна поезія).
4. Андрусак І. Отруєння голосом : тексти / І. Андрусак. – К. : Смолоскип, 1996. – 164 с.
5. Андрусак І. Писати мислите : поезії 2004–2007 / І. Андрусак. – К. : Факт, 2008. – 128 с.
6. Андрусак І. Книга трав, дерев і птахів : [вірші нові й вибрані] / Іван Андрусак ; [голов. ред. Б. Будний]. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2013. – 112 с.
7. Бойчук І. Двовекторність поетичної творчості Івана Андрусяка (на основі поетичної збірки «Депресивний синдром») / Іван Бойчук // *Studia methodologica* : альманах / Терноп. нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка ; [редкол. : О. Лещак (голов. ред.) та ін.]. – Тернопіль : ТНПУ, 1993. – Вип. 26. – 2009. – С. 112–115.
8. Григорук А. Маргінальні нотатки на листках Храбусту : про збірку поезій І. Андрусяка «Храбуст» / Аделя Григорук // *Алкос*. – 2006/2007 – № 4. – С. 122–128.
9. Гриценко Г. Мислите! [Електронний ресурс] / Ганна Гриценко. – Режим доступу : http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/review/484/
10. Дігай Т. Фрески синього муляра, або блукання лабіринтом / Тетяна Дігай // *Літературна Україна*. – 2008. – № 33. – С. 4.
11. Кроп Т. Погратися в слова і форми [Електронний ресурс] / Тетяна Кроп. – Режим доступу : <http://www.umoloda.kiev.ua/number/1838/164/65268>
12. Кухарук Р. Поет стихії [Електронний ресурс] / Роман Кухарук. – Режим доступу : <http://litforum.com.ua/index.php?r=18&a=2743>
13. Логвиненко Ю. «Дерева і води» І. Андрусяка – ще один крок української модерної поезії / Ю. Логвиненко // *Слово і час*. – 2003. – № 11. – С. 54–58.
14. Логвиненко Ю. Функції прийому персоніфікації у творчості ранніх дев'ятдесятників / Юлія Логвиненко // *Мандрівець*. – 2011. – № 3. – С. 62–65.
15. Перегінська М. Приправа до сприйняття світу [Електронний ресурс] / Марія Перегінська. – Режим доступу : <http://dyskurs.narod.ru/Perehin.html>
16. Сварич Н. Лірика Івана Андрусяка: еволюція художнього стилю [Електронний ресурс] / Надія Сварич // *Мова і культура*. – 2012. – Вип. 15, т. 8. – С. 171–176. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mik_2012_15_8_28.pdf
17. Сварич Н. Символіка художніх образів у поетичному контексті ранньої лірики Івана Андрусяка / Надія Сварич // *Наук. вісн. Миколаїв. держ. ун-ту ім. В. О. Сухомлинського*. – Серія : Філологічні науки. – 2014. – Вип. 4.14. – С. 149–152.
18. Соловей О. Світ у Господніх долонях / О. Соловей // Андрусак І. Книга трав, дерев і птахів : [вірші нові й вибрані] / Іван Андрусак ; [голов. ред. Б. Будний]. – Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2013. – С. 102–107.
19. Ткачук Г. Виписуючи «Мислите» [Електронний ресурс] / Галина Ткачук. – Режим доступу : <http://litakcent.com/2008/07/18/halyna-romanenko-vypysujuchy-myslite>
20. Цапліна І. Вінок сонетів у М. Вінграновського й І. Андрусяка. Особливості плетіння [Електронний ресурс] / Ірина Цапліна. – Режим доступу : <http://www.ukrlit.vn.ua/article1/2013.html>

Урьсь Татьяна. *Философско-психологическая основа национальной самоидентификации лирического героя в современной украинской поэзии (на материале творчества Ивана Андрусяка).* Современная украинская поэзия пытается отойти от привычной традиционности и всяческих стереотипов. Иван Андрусак – один из ее представителей, создает новую оригинальную по содержанию и форме, но национально укоренившуюся лирику.

Национальная самоидентификация лирического «я» автора имеет свою философско-психологическую основу, что объясняется мировоззрением, местом рождения, религией, культурой самого поэта, выбором его ценностных ориентиров, соотношением общественных и личных ценностей, а также внутренними психологическими процессами личности писателя, своеобразием реакций на внешние события как раздражители, психологическими особенностями, темпераментом и характером автора. Среди всех особенностей поэтического творчества И. Андрусика определяем модус его национальной идентичности. Под слоем закодированной лексики спрятана суть украинца. Окружающий мир не существует вне сознания лирического субъекта. Автор выстраивает свой внутренний мир на основе украинской природы. Поэтому в его стихах перед нами предстает национальной образ украинского мира. В сборнике «Писать мыслите» помещены портреты деятелей украинской и мировой культуры, стихи-рефлексии над произведениями искусства, прямое обращение лирического героя к И. Франко, аллюзии и реминисценции на произведения Т. Шевченко и др. В стихах И. Андрусика отражено чисто христианское мировоззрение автора, украинский мир пронизан чрезвычайно сильной любовью к своей родине, ее народу, территории, природе и т. д. Лирический герой Ивана Андрусика определяет себя в мире, позиционируясь как украинец, которому не безразлична судьба его Украины.

Ключевые слова: лирический герой, идентичность, национальная самоидентификация, Иван Андрусик.

Urys Tetiana. Philosophical and Psychological Basis of National Self-identification in Contemporary Ukrainian Lyrical Poetry (Based on the Works of Ivan Andrusiak). The modern Ukrainian poetry tries to move away from the usual and traditional stereotypes of all kinds. Ivan Andrusyak is one of its members, creating new original content and form but nationally rooted lyrics. National self-identification of lyric author's «I» has a philosophical and psychological basis, which is due outlook, birthplace, religion, culture of the poet, the choice of his values, the ratio of public and private property, as well as internal psychological processes of the writer's individual, peculiar reactions to external events as irritants, psychological characteristics, temperament and character of the author. Among all the features of Andrusyak's poetry we determine the mode of his national identity. Under a layer encoded lexicon is hidden essence of Ukrainian. The surrounding world does not exist outside of consciousness lyrical subject. The author builds his inner world on the basis of Ukrainian nature. Therefore, in his poetry Ukrainian national image of the world appears before us. The book «Pysaty myslite» contains portraits of figures of Ukrainian and world culture, poetry, reflection on art, lyrical direct appeal to Ivan Franko, allusions to the works of Taras Shevchenko and others. The purely author's Christian worldview is reflected in his poetry, Ukrainian world is permeated extremely strong love for his country, its people, territory, nature and more. The lyrical hero of Ivan Andrusyak defines himself in the world as Ukrainian who is not indifferent to the fate of his Ukraine.

Key words: lyrical hero, identity, national self-identification, Ivan Andrusiak.

Стаття надійшла до редколегії
23.11.2015 р.

УДК 82.161.2 – 31Хоткевич09

Марина Фіжделюк

Антеїстичний погляд на гуцульську ментальність у прозовій творчості Гната Хоткевича

Розглянуто сегмент прозової спадщини Г. Хоткевича, який виділено серед творів на гуцульську тематику. У процесі дослідження зосереджено увагу на поєднанні природного та людського у творчості митця, висвітлено основні передумови формування антеїстичного погляду. Підкреслено те, що автор намагається встановити гармонійний зв'язок між власними відчуттями та світопростором, розгледіти в навколишньому середовищі істинну сутність буття справжнього горянина.

Ключові слова: антеїзм, Гуцульщина, ментальність, гуцул, Гнат Хоткевич, природа, світопростір.

Постановка наукової проблеми та її значення. На початку ХХ ст. Гуцульщина з позиції антеїзму стає об'єктом наукового літературознавчого дослідження в прозових творах М. Коцюбинського («Тіні забутих предків»), Г. Хоткевича («Гірські акварелі», «Гуцульські оповідання»), М. Грушевського («На горах»), Н. Романович-Ткаченко («Карпатські етюди»), Ю. Шкрумеляка («Огні з полонин»), І. Синюка («Образки з природи», «Братчику, рятуй!...») та ін. Письменники шукали в спілкуванні з